

AAN DE SLAG MET CIRCULAIRE

GEBIEDSONTWIKKELING!

Canvas voor meervoudige
waarde(n)creatie

AAN DE SLAG MET CIRCULAIRE

GEBIEDSONTWIKKELING!

Canvas voor meervoudige waarde(n)creatie

Bij opgaven rondom de circulaire economie, circulair bouwen en circulaire gebiedsontwikkeling wordt steeds vaker gesproken over meervoudige waarde(creatie). Hier komen economische, ecologische en sociaalmaatschappelijke waarden samen. In de praktijk blijkt de toepassing van meervoudige waardecreatie echter nog een flinke uitdaging te zijn. Het canvas 'meervoudige waarde(n)creatie voor circulaire gebiedsontwikkeling' biedt partijen hierin handvatten. In deze handreiking lees je hoe je het canvas zelf kunt gebruiken.

Het canvas werkt veelal intuïtief en biedt zowel een gespreksleidraad als een checklist voor het werken met meervoudige waardecreatie binnen circulaire gebiedsontwikkeling. Het zal je helpen om samen met andere (potentieel) betrokken partijen het gesprek te voeren over meervoudige waardecreatie en impact, maar ook met het uitwerken van een samenhangende aanpak om een gedroomde circulaire gebiedsontwikkeling te realiseren, en het overzicht te bieden in de complexiteit van circulaire gebiedsontwikkeling.

Je kunt het canvas op meerdere manieren, op meerdere momenten en met meerdere partijen invullen. Het maakt niet uit waar in het canvas je start, het gaat erom dat je relaties legt met de andere velden. In de praktijk beginnen veel gebruikers bovenin met het veld 'impact & waarde(n)creatie'. Het proces start in dat geval met een definiëring van welke meervoudige waardecreatie bereikt kan worden en 'dwingt' jou en je gesprekpartners om na te denken over de waarden die gemist of vernietigd worden. Vervolgens ga je gefaseerd aan de slag met de andere velden. De diverse velden zijn

Bram Heijkers, onafhankelijk onderzoeker en Koen Dittrich, onderzoeker bij Erasmus Universiteit Rotterdam, deden onderzoek naar meervoudige waardecreatie in circulaire gebiedsontwikkeling in de Haagse wijk Binckhorst. Zij richtten zich op circulaire inzameling en verwerking van huishoudelijk GFe (Groente, Fruit en etensresten) in hoogbouw. Overheden, ontwikkelaars, ondernemers en deskundigen hebben gezamenlijk gewerkt aan oplossingsrichtingen. Dit praktijkonderzoek en een uitgebreide literatuurstudie vormen de basis voor het canvas meervoudige waarde(n)creatie voor circulaire gebiedsontwikkeling, waarin de verschillende aspecten van meervoudige waardecreatie schematisch uitgewerkt en weergegeven kunnen worden.

Het canvas is ontwikkeld door Bram Heijkers en bouwt voort op het canvas van Jonker, Faber e.a.* Het onderzoek maakt deel uit van [Binckhorst Circulair](#), een actieonderzoek van ACEZ.

* Jonker, J., & Faber, N. (2020). Duurzaam organiseren: template voor het ontwikkelen van nieuwe businessmodellen.

deels algemeen (bijvoorbeeld Propositie of Businessmodel) en deels op maat gemaakt voor circulaire gebiedsontwikkeling (Techniek en grond-/hulpstoffen en Geografisch schaalniveau en ruimtelijke inpassing). Maar deelnemers kunnen ook beginnen vanuit een droom, vanuit een nieuwe techniek die opeens kansen biedt, of vanuit een bestaande coalitie van partners die meer waarde wil gaan realiseren.

Voor wie is het canvas?

Het canvas biedt handvatten om het gesprek aan te gaan met alle betrokken stakeholders bij circulaire gebiedsontwikkeling in een afgebakend gebied. Van beleidsadviseur tot aannemer, van architect tot buurtbewoner, en van afvalverwerker tot ontwikkelaar.

‘Circulair bouwen betekent het ontwikkelen, gebruiken en hergebruiken van gebouwen, gebieden en infrastructuur, zonder natuurlijke hulpbronnen onnodig uit te putten, de leefomgeving te vervuilen en ecosystemen aan te tasten. Bouwen op een wijze die *economisch* en *ecologisch* verantwoord is en bijdraagt aan het *welzijn* van mens en dier. Hier en daar, nu en later.’

CB'23 Framework, 2019

Hoe gebruik je het canvas?

Het canvas voor meervoudige waarde(n)creatie voor circulaire gebiedsontwikkeling is opgebouwd uit drie fases. De resultaatfase, waarin je invulling geeft aan ‘impact & waarde(n) creatie’, vormt de bovenste fase. Het maakt niet uit in welke fase je van start gaat, zolang je ook alle andere velden bespreekt en invult. We lichten de verschillende fases kort toe:

Colofon

BINCKHORST CIRCULAIR is een samenwerking tussen wetenschappers van TU Delft, Erasmus Universiteit Rotterdam, Universiteit Leiden en Wageningen University & Research.
Publicatie: maart 2022
Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met
Bram Heijkers: bram.heijkers@gmail.com
secretariaat@accez.nl | www.accez.nl

- **Resultaatfase:** samen met partners of geïnteresseerden benoem je de impact en meervoudige waarde die worden gerealiseerd als resultaat van jullie samenwerkingsverband.
- **Definitiefase:** de velden in deze fase helpen om gezamenlijk de relevante context in beeld te brengen, en samen een droombeeld en vervolgens een gezamenlijk voorstel of propositie te formuleren.
- **Ontwerpfase:** in deze fase vullen de betrokkenen de relevante, operationele aspecten in die in samenhang leiden tot realisatie van de propositie en de gewenste impact en waardecreatie.

Werkend aan het canvas brengen partners de samenhang tussen de verschillende velden en partijen in beeld. Er ontstaat een overzicht dat helpt bij het maken van keuzes: onderlinge afhankelijkheden worden duidelijk, er ontstaat zicht op wie welke waarde creëert en wie vanuit het businessmodel waarde incasseert. Het canvas wordt hieronder toegelicht.

CANVAS VOOR MEERVOUDIGE

WAARDE(N)CREATIE

Resultaat fase

Impact & waarde(n)creatie

Wat is de te verwachten of gerealiseerde impact en waarde(n)creatie die ontstaat wanneer de acties die beschreven staan in de ontwerpfase, worden uitgevoerd? Welke potentiële impact wordt gemist door de specifieke keuzes die zijn gemaakt in de uitvoeringsfase, en welke impact of waarden zijn vernietigd? Let op: waarde moet meervoudig worden gedefinieerd: economisch, ecologisch en sociaalmaatschappelijk. (Voor het bepalen van de impact kun je gebruikmaken van matrix 1 in de bijlage, voor het bepalen van de waarde(n)creatie gebruik je figuur 1.)

Definitie fase

Aanleiding & context

Wat is de persoonlijke, collectieve en/of beleidsmatige aanleiding van het idee of initiatief? Hoe ziet de relevante context eruit?

Droom

Wat is het beoogde droomdoel? Hoe ziet de wereld eruit wanneer dat doel is gerealiseerd?

Propositie

Welke toegevoegde waarden worden gerealiseerd en voor wie? (Voor het uitwerken van je propositie kun je gebruikmaken van matrix 1 in de bijlage.)

Ontwerp fase

Techniek & grond- en hulpstoffen

Welke mogelijkheden bieden bestaande technieken en welke nieuwe technieken zijn nodig? Welke grond- en hulpstoffen moeten worden betrokken?

Geografisch schaalniveau & ruimtelijke inpassing

Wat is de geografische schaal waarop realisatie van de droom en propositie plaatsvinden (hele keten)?

Partners

Wie zijn er nodig om de droom en propositie te realiseren?

Strategie

Welke aanpak wordt gevolgd? Welke stappen worden genomen om de propositie te realiseren, en wanneer?

Businessmodel

Met welk type businessmodel gaan jullie waarde creëren? (Bijv. TCO, product-as-a-service, deelplatform, value hill-methode)

Externe toets

In hoeverre bereik je met de realisatie van je droom en propositie het beoogde doel en de meervoudige waarde(n)creatie?

Kernactiviteiten

Wat zijn de belangrijkste activiteiten die de diverse partners uitvoeren en die samen de uitvoering van de propositie mogelijk maken?

CANVAS VOOR MEERVOUDIGE

WAARDE(N)CREATIE

Resultaat
fase

Impact & waarde(n)creatie

Definitie
fase

Aanleiding & context

Droom

Propositie

Ontwerp
fase

Techniek & grond-
en hulpstoffen

Geografisch
schaalniveau
& ruimtelijke
inpassing

Partners

Strategie

Businessmodel

Externe toets

Kernactiviteiten

BIJLAGEN

Matrix 1 Gerealiseerde impact

	Direct	Indirect	Systeem
People	<i>Wat is het directe effect op 'people'?</i>	<i>Wat is het indirecte effect op 'people'?</i>	<i>Wat is het effect vanuit het systeem op 'people'?</i>
Planet			
Profit			

BIJLAGEN

Figuur 1 Meerdere opties voor waarde(n)creatie

